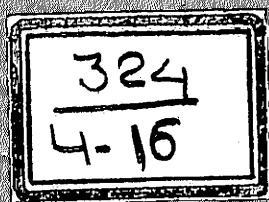

17684

Մ. Է. ԿԱԼԻՆԻՆ

ԽՍՀ Մ Ի Ո Ի Թ Յ Ա Ն
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ
ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
Յ Ե Վ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՀԱՅԿՈՒԹՀՐԱՏ • 1937 • ՅԵՐԵՎԱՆ

324
4-16

✓

Պրովետարներ բոլոր յերկիրների, միացե՛ք
26 SEP 2006

Մ. Ի. ԿԱԼԻՆԻՆ 15 JAN 2010

ԽՍՀ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ
ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

16 MAY 2013

17684

БИБЛИОТЕКА
Академии Наук
УРСР

В052212

8586-53

М. И КАЛИНИН
ПОЛОЖЕНИЕ О ВЫБОРАХ
В ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ СОЮЗА ССР И ЗАДАЧИ
СОВЕТОВ

Армпартиздат, Ереван, 1987 г.

БИБЛИОТЕКА
Академии Наук
УРСР

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրությունները կանոնադրությունը, վերջին ընդունվել է ԽՍՀՄ Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի IV նստաւրջանի կողմից, այն որենքն է, վորը վորոշում է ընտրողների կողմից ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի համար իրենց պատգամավորների ընտրությունների կարգն ու ձևը: Այդ որենքը լիովին ու ամբողջութամբ կառուցված է Խորհրդային Միության Ստալինյան Սահմանադրության հիման վրա:

Իսկ ի՞նչպիսի առանձնահատկություններով է բնութագրվում մեր ընտրական սխեման:

Ընտրություններն ընդհանուր են, այսինքն Միության այն քաղաքացիները, վորոնք ընտրությունների որը 18 տարեկան են, իրավունք ունեն ընտրելու և ընտրվելու ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի մեջ: Այդ նշանակում է, վոր մեր ամբողջ Խորհրդային յերիտասարդությունը՝ 18 տարեկան հասակից սկսած, յերկրի բոլոր քաղաքացիների հետ միասին, ախիւ մասնակցություն կունենա ընտրություններին: Ընտրական իրավունքների մեջ բնաւ չության այդչափ լայն ընդգրկում կա միայն Խորհրդային Միության մեջ: Հաղիւ թե կապիտալիստական աշխարհի ամենադեմոկրատական յերկիրներից վորեւ մեկը կարող է այդպիսի չքեղություն թույլ տալ իրեն, վորովհետեւ իսկական, վոչ-ձեական ընտրական իրավունք տալ ամբողջ ժողովրդին—նշանակում է ունենալ ժողովրդական կառավարություն, մի կառավարություն, վորի հիմնական նպատակը, անալոյման, կլինի պայքարը կապիտալիզմի դեմ:

Բուրժուական յերկիրներում կապիտալիստական կլին աւելի ու աւելի յե քանդում, այսպես կոչված, բուրժուական դեմոկրատիան, ձգտելով չքողարկված, մերկ բռնության՝ ժողովրդական մասսաների նկատմամբ:

Միանգամայն այլ, հենց ճիշտ հակադիր դրության մեջ է գտնվում ԽՍՀՄ: Մեզ մոտ բանվոր դասակարգն ու կոլտնտեսային դյուղացիությունը կանգնած են իշխանության դրուխ: Աշխատավորների ավանգարդի—կոմունիստական կուսակցության նպա-

պալին ե կոմունիստական հասարակութեան կառուցումը, վորը հանդիսանում ե նաե բանվոր դասակարգի ու պայքարի նրա ընկերակցի—կոլտնտեսային գյուղացիութեան նպատակը: Յեւ վորքան ավելի լայն, ավելի լրիվ ու ավելի խորը կերպով մասնակցեն աշխատավոր մասսաները յերկրի քաղաքական կյանքին, այնքան ավելի յե ապահովվում ու ամրապնդվում խորհրդային հաաարակարգը:

Ահա թե ինչու ընտրութիւններն մեր ընդհանրութիւնը վոչ մի ընդհանուր բան չունի կապիտալիստական յերկիրներում գոյութիւն ունեցող այսպես կոչված «ընդհանուր» ընտրութիւնների հետ: Մեզ մոտ այն բոլորն ու իշխանութեան գլուխ կանգնած բանվորների ու գյուղացիների խոր շահերից: Կապիտալիստական պետութեան մեջ ընտրութիւններն ընդհանրութեան նպատակն ե խաբելը, աշխատավորութեան մեջ յեղած պարզամիտ մարդկանց վորսալը: Ընտրութիւններն ընդհանրութեան ոեկլամ անելով, կապիտալիստական յերկիրների կառավարութիւններն ընտրութիւնների վերաբերյալ իրենց որենքների մեջ այս կամ այն ձևով (նստակեցութիւն, տարիք, գույքային դրութիւն ե պլն) այնքան սահմանափակումներ են մտցնում, վոր ընտրական իրավունքի ընդհանրութիւնից վոչ մի բան ել չի մնում:

Ընտրութիւններն վերաբերյալ մեր որենքն մեջ կա միայն յերկու սահմանափակում. այդ—խելագարներին ե դատարանի կողմից դատապարտված անձերին ընտրական իրավունքներից զրկելն ե: Ըստ վորում դատապարտված անձերն համար դատարանը հատուկ հիշատակում ե ընտրական իրավունքներից զրկելը վորոչ ժամանակով: Բայց այս դեպքում ես ընտրական իրավունքներից զրկելու հարցի լուծումը փաստորեն հանձնված ե ժողովրդին, վորովհետեւ Խորհրդային Միութեան մեջ ժողովրդական դատարանն ընտրվում ե շրջանի քաղաքացիների կողմից ընդհանուր, ուղղակի ու հավասար ընտրական իրավունքի հիման վրա՝ դադանի քվեարկութեամբ: Սրանից յերևում ե, թե վորքան մեծ ե որենադրի վստահութիւնը ժողովրդական մասսաների նկատմամբ: Յեւ այլ կերպ լինել ել չի կարող, քանի վոր խորհրդային իշխանութիւնը—ժողովրդի իշխանութիւնն ե ե նրա հենարանն ե հանդիսանում ԽՍՀՄ բոլոր ազգութիւնների բանվոր դասակարգն ու կոլտնտեսային գյուղացիութիւնը:

Ընտրութիւններն Կանոնադրութեան յերկրորդ հոդվածն առում ե. «ԽՍՀՄ բոլոր քաղաքացիները, վորոնք 18 տարեկան են

դառել, անկախ ուստայական ու ազգային պատկանելութիւնից, դաւանանքից, կրթական ցենզից, նստակեցութիւնից, սոցիալական ծագումից, գույքային դրութիւնից ու անցյալ դործունեութիւնից, իրավունք ունեն մասնակցելու պատգամավորներն ընտրութիւններին ե ընտրվելու ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի մեջ»:

Պատգամավորների ընտրութիւնները հավասար են—յուրաքանչյուր քաղաքացի ունի մեկ ձայն. բոլոր քաղաքացիներն ընտրութիւններին մասնակցում են հավասար հիմունքներով: Շատ քաղաքացիների համար այս հոդվածը ծառայում ե կարծեք թե վորպես պատմութեան թվական: Խորհրդային պայմաններում աճած յերիտասարդութիւնն այլ կերպ չի ել մտածում, նա չի ըմբռնում քվեարկութիւն վոչ հավասար պայմաններում:

Այլ պատկեր ե բուրժուական դեմոկրատիայի յերկիրներում, վորտեղ իրավաբանական հավասարութիւնը ծառայում ե վորպես կյանքում յեղած փաստական անհավասարութեան ե մասնավորապես քվեարկութեան մեջ յեղած անհավասարութեան քողարկում:

Յեւ չեմ խոսի իրավաբանական «հավասարութեան» մասին, վոր բոլորն ու բուրժուական որենքներից: Ի՞նչ հավասարութիւն կարող ե լինել դործարանատիրոջ ու բանվորի միջե, կալվածատիրոջ ու գյուղացու միջե: Բայց հավասարութեան այդ իրավաբանական իրավունքն ել այլանդակված ե ամեն տեսակ սահմանափակումներով ե, վորպես կանոն, բոլոր սահմանափակումներն ուղղված են չունեոր դասակարգերի դեմ: Վորպես որինակ վերցնենք նստակեցութեան ցենզը, յերբ ընտրելու իրավունք տրվում ե այն անձերին, վորոնք կես տարուց վոչ պակաս կամ 2 տարուց վոչ պակաս բնակվում են տվյալ վայրում (համայնքում): Հասկանալի յե, վոր չքավորը կամ գործազուրկն ստիպված ե ավելի հաճախակի փոխել բնակարանը, քան տնատերը: Գործարանատերերը, բանկիրները վորոչ յերկիրներում ունեն յերկու, յերեք ձայն—ըստ գործարանի վայրի ե ըստ իրենց բնակավայրի: Բացի դրանից, նրանք նաե կարող են ճնշում դործ գնել իրենց ձեռնարկութիւնների ծառայողների վրա: Ամբողջ հատորներ կարելի յե գրել բուրժուական պառլամենտական ընտրութիւնների պատմութիւնից այն հազարավոր խորամանկ արարքների մասին, վորոնց նպատակն ե ժողովրդական մասսաներին հեռու պահել ընտրութիւններին մասնակցելուց:

Կանոնադրութեան 4-րդ հոդվածը, հենվելով ԽՍՀՄ Սահմանադրութեան 137-րդ հոդվածի վրա, խոսում ե տղամարդկանց հետ

կանանց լիակատար հավասարության մասին. նրանք ոգտվում են ընտրելու և ընտրվելու իրավունքից տղամարդկանց հետ համահավասար: Այս հոգվածն ավելի լավ հասկանալու համար արժե կարդալ Բերելի «Գիրք և սոցիալիզմը» յերկը: Այն ժամանակ ավելի պարզ կլինի այդ հոգվածի անհրաժեշտությունը վոչ միայն խՈՂՄ Սահմանադրության մեջ, այլև «ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրությունների կանոնադրության» առաջին գլխում:

Հինգերորդ հոգվածը վերաբարում է ԽՍՀՄ Սահմանադրության 138-րդ հոգվածը: Կարմիր Բանակի շարքերում գտնվող քաղաքացիներն ընտրելու և ընտրվելու իրավունքից ոգտվում են թուր քաղաքացիների հետ համահավասար: Նման հոգվածի դուք չեք հանդիպի վոչ բուրժուական սահմանադրությունների մեջ, վոչ ել բուրժուական ընտրական որենքների մեջ:

Կապիտալիստները ձգտում են իրենց բանակը պահպանել պրոլետարական ու ռադիկալ-մանրբուրժուական կուսակցությունների քաղաքական ներգործությունից: Նրանց այն կեղծավոր մեկնաբանությունը, թե բանակը կուսակցություններից դուրս է կանգնած, թե նրա խնդիրն է—պաշտպանել պետության սահմանները, լիովին հերքվում է ժամանակակից քաղաքական դրությամբ: Մենք գիտենք, վոր մի շարք յերկիրներում, ինչպես, որինակ Ճապոնիայում, բանակի վերնախավն է վարում քաղաքականությունը, իր պայմանները թելադրում կառավարությանը: Իհարկե, զինվորական զենեքալների կլիկինյունպես զեկավարում են կապիտալիստական խմբավորումները, բայց այդ ապացուցում է, վոր կապիտալիստական յերկիրների զինվորական վերնախավը սերտորեն կապված է կապիտալիստական վերնախավի հետ:

Մեզ մոտ բանակը ժողովրդական է, նա ապրում է նույն մտքերով, գաղափարներով ու ձգտումներով, ինչ վոր ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը: Մեր բանակը վոչ միայն պահպանում է հայրենիքը, նա մասնակցում է սոցիալիզմի կառուցմանը, նա սերտորեն կապված է ամբողջ խորհրդային ժողովրդի հետ, ջերմորեն սիրելի յե նրա համար:

Կարմիր բանակի մասնակցությունը աշխատավորների խորհուրդների ընտրություններին ել ավելի յե մեծացնում բանակի կապը ժողովրդի հետ: Այդ կապն իրենց մոտ թույլ տալուց կապիտալիստները վախենում են այնպես, ինչպես սատանան խնկից: Բայց այդ կապը առանձնապես վոգջունում է խորհրդային իշխանությունը, այդ կապի համար պայքարում է կոմունիստական

կուսակցությունը, վորովհետև այդ կապը ծառայում է յերկրի պաշտպանության դործին:

Կանոնադրության վեցերորդ հոգվածը Սահմանադրության 141-րդ հոգվածի հիման վրա վորոշում է, վոր ընտրությունների ժամանակ թեկնածուներն առաջադրվում են ըստ ընտրական ոկրուղների: Թեկնածուների առաջադրումն ըստ ընտրական ոկրուղների մեծ նշանակություն ունի: Ընտրությունների այդպիսի սխտեմը յերաշխիք է տալիս, վոր Գերագույն Խորհրդի մեջ կընտրվեն այնպիսի մարդիկ, վորոնք իրենց քաղաքական, հասարակական ու արտադրական աշխատանքով անձնապես հայտնի յեն այն ոկրուղի ընտրողներին, վորտեղ նրանք կառաջադրվեն:

ԸՆՏՐՈՂՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ընտրողների ցուցակներ կազմելու պարտականությունը դրվում է—քաղաքներում՝ քաղաքային խորհուրդների վրա, ռայոնական բաժանում ունեցող քաղաքներում՝ ռայոնական խորհուրդների վրա, գյուղերում՝ գյուղական խորհուրդների վրա:

Այդ—հսկայական ու պատասխանատու աշխատանք է: Հոգաւոր խորհուրդներն արդեն այժմվանից աշխատանք են տանում ցուցակներ կազմելու ուղղությամբ:

Ցուցակներ կազմելը—տեխնիկական աշխատանք է, բայց կարելի յե վստահորեն առել, վոր այդ ցուցակների վորակը կընթափար խորհրդային ապարատի, խորհրդային կադրերի վիճակը, աշխատունակությունն ու կուլտուրականությունը:

Ընտրողների ցուցակների մեջ մտցվում են ընտրական իրավունք ունեցող, ցուցակները կազմելու մոմենտին տվյալ խորհրդի տերիտորիայում բնակվող (մշտապես կամ ժամանակավորապես), ընտրությունների որը 18 տարեկանի հասած բոլոր քաղաքացիները (հոգված 8-րդ):

Ճնշող մեծամասնությամբ՝ յուրաքանչյուր գյուղական խորհրդի տերիտորիայում կլինեն մի քանի ընտրական շրջաններ, իսկ մեծ քաղաքներում դրանց թիվը կհասնի հարյուրի, հետևապես, նախքան ընտրողների ցուցակներ կազմելուն ձեռնարկելը, անհրաժեշտ կլինի նախապես նշել, թեկուղ մոտավոր ձևով, նաև ընտրական շրջանների տերիտորիան:

Տեղական խորհուրդներն արդեն այժմվանից, առանց ժամանակ կորցնելու, պետք է իրենց համար վորոշեն, թե նրանք բնակ-

չությանն ի՞նչ ձևով են ծանոթացնելու ընտրողների ցուցակի հետ, և ի՞նչպես ե պահանջվելու այն հնարավորությունը, վոր ընտրողները կարողանան ստուգել, թե իրենք ճիշտ են մտցված արդյոք ցուցակների մեջ:

Կանոնադրության 15-րդ հոդվածն ընտրողներին իրավունք ե տալիս ցուցակների հրապարակման օրվանից մինչև ընտրությունների օրն իրենց բնակավայրը փոխելու դեպքում քվեարկել իրենց նոր բնակավայրում: Բայց այս դեպքում նրանք պետք ե խորհրդին հայտենն իրենց մեկնելու մասին, վորպեսզի կարողանան ընտրողների ցուցակի մեջ նրանց նշանակել վորպես մեկնածուներ, այնուհետև նրանք այն խորհրդից, վորտեղ առաջ ապրում եյին, պետք ե վերցնեն այլ վայրում քվեարկության մասնակցելու իրավունքի վկայական: Այդ վկայականն ընտրողին իրավունք ե տալիս նրան մտնելու նոր բնակավայրի (ապրելու տեղի) ընտրական ցուցակի մեջ, վորտեղ նա կքվեարկի բոլոր քաղաքացիներին հետ համահավասար: Նկատի ունենալով մեր բնակչության չարժույթությունը, անհրաժեշտ ե, վոր խորհուրդները, հատկապես քաղաքային խորհուրդները, պատրաստ լինեն ընտրողների այդ պահանջները բավարարելու համար: Իսկ այնպիսի կենտրոններում, ինչպես են Մոսկվան, Լենինգրադը, Կիեվը և այլն, հավանորեն անհրաժեշտ կլինի, վոր ռայոնական խորհուրդները հատուկ ապարատներ ստեղծեն այդ աշխատանքները կատարելու համար:

Ընտրողների ցուցակի մեջ անճշտություն լինելու վերաբերյալ դիմում տրվում ե աշխատավորների պատգամավորների այն խորհրդին, վորը հրապարակել ե ցուցակները (հոդվ. 16-րդ): Խորհրդի կայացրած վորոշման հետ համաձայն չլինելու դեպքում դիմում տվողը կարող ե բողոք ներկայացնել Ժողովրդական դատարանին, վորի վճիռը վերջնական ե:

ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՅԵՎ ԱԶԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՈՎՐՈՒԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Միության Խորհրդի ընտրությունների ընտրական ոկրուզը կազմվում ե ոկրուդին 300,000 բնակիչ սկզբունքով (հոդվ. 21-րդ): Յուրաքանչյուր ընտրական ոկրուզ ուղարկում ե մեկ պատգամավոր: Ներկայումս տեղերում և կենտրոնում աշխատանք ե ծավալվել ընտրական ոկրուզներ կազմակերպելու ուղղությամբ: Միության Խորհրդի ընտրությունների ընտրական

ոկրուզները նշվում են յերկրամասերի, միութենական, ավտոնոմ հանրապետությունների ու մարզերի տերիտորիալ սահմանների շրջանակում, ըստ վորում, վորպես կանոն, վարչական շրջաններն ոկրուզի մեջ կմտնեն ամբողջական ձևով: Պրակտիկան ցույց տվեց, վոր վոչ բոլոր ոկրուզներում կլինի ստույգ կերպով 300.000-ական բնակիչ, բայց նորմայից կատարվող այդ շեղումները նախնական նշագծման ժամանակ աննշան յեղան, նրանք, վորպես կանոն, դուրս չեն գալիս 3—5 տոկոսի սահմաններից: Ֆնակչությունն ըստ ոկրուզների բաշխելու ժամանակ մաթեմատիկական ճշտություն, հասկանալի յե, վոր անհնարին ե և կիրառել: Ընթացիկ վոր յուրաքանչյուր օր տեղի յե ունենում բնակչության աճում և նվազում, վորոնք կարող են ճշտվել միայն հետագա հաշվառմամբ:

Ընտրական ոկրուզի կենտրոնը պետք ե հաղորդակցության ճանապարհներով կապված լինի այդ ոկրուզի մեջ մտնող շրջանների հետ, վորպեսզի ընտրողները և շրջանային ընտրական հանձնաժողովի անդամները կարողանան համեմատաբար հեշտությամբ գնալ-հասնել ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովին: Այնուհետև, հարկավոր ե, վոր ընտրական շրջանները, յեթե վոչ հեռախոսային, ապա համենայն դեպս հեռագրական կապ ունենան ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովի հետ: Ցանկալի յե, վոր ոկրուզային կենտրոնն ունենա բավականաչափ խոշոր կուլտուրական բաղա և տպարան, վորը կարողանա սպասարկել ընտրություններն ոկրուզում: Առհասարակ ոկրուզային կենտրոնի ընտրությունը և այս կամ այն շրջանը նրան կցելը պահանջում ե մեծ խորաթափանցություն և գիտենալը վոչ միայն աշխարհագրությունը, այլև կապի միջոցները, հաղորդակցության ճանապարհները և այլն:

Մի փոքր այլ կերպ կազմակերպված կլինեն Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների ոկրուզները: Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների ընտրական ոկրուզը կազմվում ե հետևյալ սկզբունքով—25 ոկրուզ՝ ըստ յուրաքանչյուր միութենական հանրապետության, 11 ոկրուզ՝ ըստ յուրաքանչյուր ավտոնոմ հանրապետության, 5 ոկրուզ ըստ յուրաքանչյուր ավտոնոմ մարզի և մեկ ընտրական ոկրուզ՝ յուրաքանչյուր ազգային ոկրուզում: Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների յուրաքանչյուր ոկրուզ ընտրում ե մեկ պատգամավոր: Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների ոկրուզներ կազմելիս մենք մեծ

տարբերություն կունենանք այդ ոկրուղների բնակչության թվի տեսակետից: Այդ այն պատճառով է, վոր յուրաքանչյուր միութենական հանրապետության բնակչություն, այդ հանրապետության մեջ մտնող ավտոնոմ հանրապետությունների ու մարզերի հետ միասին, բաժանվում է 25 ոկրուղի: Իսկ բնակչության քանակը միութենական հանրապետություններում միևնույնը չէ, ուստի և բնակչության թիվն էլ Ազգութայունների խորհրդի ընտրությունների ոկրուղներում նույնպես միևնույնը չէ: Նույնը ստացվում է նաև յուրաքանչյուր ավտոնոմ հանրապետություն 11 ոկրուղի, յուրաքանչյուր ավտոնոմ մարզ 5 ոկրուղի բաժանելիս: ԽՍՀՄ Սահմանադրության 35-րդ հոդվածի հիման վրա՝ ավտոնոմ հանրապետություններից յուրաքանչյուրը կունենա Ազգութայունների խորհրդի ընտրությունների տասնմեկական ոկրուղ: Նշանակում է, այդ հանրապետությունների ընտրողները քվեարկության ժամանակ կունենան յերեք ընտրական բյուլետեն, Գերագույն խորհրդի թեկնածուների յերեք ցուցակ: Մեկը Միութայն խորհրդի համար՝ 300.000 բնակչությունից, մեկը Ազգութայունների խորհրդի համար՝ իրենց (ԽՍՀՄ-ից) և մեկը Ազգութայունների խորհրդի համար՝ իրենց ավտոնոմ հանրապետության կողմից: ԽՍՀՄ չյերկրամասերում ու մարզերում (բացառությամբ ավտոնոմ հանրապետությունների, ազգային մարզերի ու ոկրուղների) բնակվող ընտրողները, որինակ, Մոսկվայի, Վորոնեժի մարզերում, Լենինգրադ, Մոսկվա, Դոնի Ռոստով քաղաքներում և այլն, կունենան յերկու ընտրական բյուլետեն, իսկ Մոլդավական ԱՍՀ ընտրողները կունենան յերեք ընտրական բյուլետեն: Այսպիսով, ընտրությունների Կանոնադրության 22-րդ հոդվածի հիման վրա ԽՍՀՄ բոլոր, թվական տեսակետից նույնիսկ ամենափոքր ժողովուրդներն իրենց ներկայացուցիչները կունենան ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդում:

Այդ էլ հենց նշանակում է Լենինի—Ստալինի ազգային քաղաքականության իրականացումը պրակտիկայում:

Միութայն խորհրդի և Ազգութայունների խորհրդի ընտրությունների ընտրական ոկրուղները կազմվում են ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի Նախագահության կողմից (հոդվ. 23-րդ) և ոկրուղների ցուցակը հրապարակվում է ընտրությունների որը սահմանելու հետ միաժամանակ (հոդվ. 24-րդ):

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ձայներն ընդունելու և հաշվելու համար ընտրական ոկրուղները բաժանվում են ընտրական շրջանների, նրանք ընդհանուր են հանդիսանում Միութայն խորհրդի և Ազգութայունների խորհրդի ընտրությունների համար:

Ընտրական շրջանները կազմվում են քաղաքներում քաղաքային խորհուրդների կողմից, ռայոնական բաժանում ունեցող քաղաքներում՝ ռայոնական խորհուրդների կողմից, և գյուղական վայրերում՝ շրջանային խորհուրդների կողմից (հոդվ. հոդվ. 25 և 26):

Հաճախ հարց են տալիս. ի՞նչ կերպ կարող է մեկ ընտրական շրջանն ընտրությունների ուրն սպասարկել, որինակ, Դաղստանի ավտոնոմ հանրապետության մեջ, յերեք ընտրական ոկրուղ — Միութայն խորհրդի, Ազգութայունների խորհրդի համար՝ ՌՍՍՖՀ-ի դժով և Դաղստանի ավտոնոմ հանրապետության դժով: Յես պետք է դրան ավելացնեմ, վոր բնակչության թվի տեսակետից վոչ մեծ շրջանում, հավանորեն, կլինի մեկ քվեատուփ:

Ընտրական շրջանը միակ կետն է հանդիսանում բյուլետեններն ընդունելու համար, իսկ ձայների հաշվումն ըստ բոլոր բյուլետենների և քվեարկության արդյունքների հանձնումը համապատասխան ոկրուղային ընտրական հանձնաժողովներին—շրջանային ընտրական հանձնաժողովի գործն է:

Մինչև 2 հազար բնակչություն ունեցող գյուղխորհրդի տերիտորիան, իբրև կանոն, կազմում է մեկ ընտրական շրջան: 500-ից մինչև 2 հազար բնակչություն ունեցող ստանիցաներում, գյուղերում, շեններում կազմվում է առանձին շրջան: Իսկ հյուսիսային ու արևելյան շրջաններում, վորտեղ գերակշռում են մանր բնակավայրերը, թույլատրվում է շրջաններ կազմել հարյուր բնակչից վոչ պակաս լինելու դեպքում:

Քաղաքները և յերկու հազարից ավելի բնակչություն ունեցող գյուղական բնակավայրերն ընտրական շրջանների բաժանվում են 1500—2500 բնակչությանը մեկ ընտրական շրջանի հաշվով: Նավարկության մեջ դանիող այն նավերը, վորոնց վրա կան վոչ պակաս քան 50 ընտրող, կարող են կազմել առանձին ընտրական շրջան:

Այն հիվանդանոցներին, ծննդատներին, հաշմանդամների

տներին, սանատորիաներին կից, վորտեղ կան վոչ պակաս քան 50 ընտրող, ստեղծվում են առանձին ընտրական շրջաններ:

Ընտրական շրջանները կազմվում են վոչ ուշ քան ընտրություններից 45 օր առաջ:

Ամբողջ Միության մեջ ներկայումս աշխատանք է կատարվում ընտրական ոկրուզներ կազմելու ուղղությամբ, կարելի չէ ասել, վոր արդեն բավականին մեծ նախնական պատրաստություն է տեսնված այդ բանի համար, բայց ընտրական շրջանների կազմումը դեռ վոչ մի տեղ չի սկսվել: Անհրաժեշտ է ձեռնամուխ լինել դրան, և ձեռնամուխ լինել վորքան կարելի չէ շուտ: Ընտրությունների Կանոնադրությունը պարզ ցուցումներ է տալիս, թե ինչպես պետք է անել այդ: Պետք է շտապել նաև այն պատճառով, վոր ընտրողների ցուցակները կազմվում են ըստ ընտրական շրջանների: Առանց նախապես ընտրական շրջանը նշագծելու չի կարելի ձեռնարկել ընտրողների ցուցակները կազմելուն: Այդ աշխատանքը կատարելիս տեղական խորհուրդները գործ կունենան վոչ միայն շրջանների տերիտորիայի հետ՝ անհրաժեշտ է, վոր նրանք մտածեն նաև այն չենքի մասին, վորը կարելի կինի ոգտադործել ընտրությունների ժամանակ: Մի խոսքով, գործնական աշխատանք չատ կլինի և վորտեղ այդ աշխատանքը շուտ սկսեն, այնտեղ, անտարակույս, ավելի լավ նախապատրաստված կլինեն ընտրություններին:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրությունների կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը կազմվում է աշխատավորների հասարակական կազմակերպությունների ու ընկերությունների ներկայացուցիչներից և հաստատվում է ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի նախագահության կողմից, ընտրությունների օրը հրապարակելու հետ միաժամանակ (հոգված 34-րդ):

Նույն սկզբունքով ել յուրաքանչյուր միութենական ու ավտոնոմ հանրապետության մեջ, ավտոնոմ մարզում ու ազգային ոկրուզում ստեղծվում են Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների ընտրական հանձնաժողովները: Նրանք հաստատվում են հանրապետությունների գերագույն խորհուրդների նախագահությունների և ավտոնոմ մարզերի ու ազգային ոկրուզների աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների կողմից: Նրանք հետևում են ընտրությունների ընթացքում «ԽՍՀՄ Գե-

րագույն Խորհրդի ընտրությունների Կանոնադրությունն» անչեղորեն կատարելուն, քննության են առնում ընտրական հանձնաժողովների սխալ գործողությունների վերաբերյալ բողոքները և վերջնական վորոշումներ են կայացնում դրանց առթիվ:

Միության Խորհրդի ընտրությունների և Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովները կազմվում են աշխատավորների հասարակական կազմակերպությունների ու ընկերությունների ներկայացուցիչներից և բաղկացած են լինում նախագահից, նախագահի տեղակալից, քարտուղարից և ութը անդամից: Ըստ վորում Միության Խորհրդի ընտրությունների ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովը հաստատվում է աշխատավորների պատգամավորների յերկրային ու մարզային խորհուրդների կողմից այն հանրապետություններում, վորտեղ կա յերկրային ու մարզային բաժանում, և Գերագույն խորհուրդների կողմից, վորտեղ այդպիսի բաժանում չկա: Ազգությունների Խորհրդի ընտրությունների ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովները հաստատվում են հանրապետությունների Գերագույն խորհուրդների և ավտոնոմ մարզերի աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդները կողմից:

Ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովները դրանցում են Միության Խորհրդի և Ազգությունների Խորհրդի համար առաջադրված թեկնածուներին, շրջանային հանձնաժողովներին մատակարարում են ընտրական բյուլետեններ, հալվում են ձայները և ընտրված պատգամավորին վկայական են տալիս ընտրվելու մասին:

Միության Խորհրդի ընտրությունների ոկրուզային ընտրական հանձնաժողովները, բացի դրանից, հետևում են խորհուրդների ու գործկոմների կողմից ընտրական շրջաններ ժամանակին կազմակերպելուն և ընտրողների ցուցակները ժամանակին կազմելուն ու ընդհանուրի գիտությանը հասցնելուն, ուղարկում են շրջաններին ընտրական ծրարները:

Շրջանային ընտրական հանձնաժողովները կազմվում են վերադաս ընտրական հանձնաժողովների սկզբունքով և հաստատվում են քաղաքներում՝ քաղաքային խորհուրդների կողմից, ռայոնական բաժանում ունեցող քաղաքներում՝ ռայոնական խորհուրդների կողմից, գյուղական վայրերում՝ շրջանային խորհուրդների կողմից—վոչ ուշ քան ընտրություններից 40 օր ա-

ռաջ: Շրջանային հանձնաժողովն ընտրական շրջանում կատարում է ընտրական բյուլետենների ընդունումը, Միության խորհրդի և Ազգությունների խորհրդի պատգամավորության համար առաջադրված յուրաքանչյուր թեկնածուի ստացած ձայների հաշվումը: Քվեարկությունն ու հաշվումը վերջացնելուց հետո շրջանային ընտրական հանձնաժողովն ընտրությունների գործավարությունը հանձնում է Միության խորհրդի ընտրությունների օկրուգային և Ազգությունների խորհրդի ընտրությունների օկրուգային ընտրական հանձնաժողովներին:

Շրջանային ընտրական հանձնաժողովի վրա յե դրված ընտրողների քվեարկությունն անցկացնելը: Նա, այսպես ասած, յե-րես-առ-յերես անմիջականորեն հանդիպում է ընտրողների մասսաներին, ուստի և նրա կազմակերպմանը և անձնական ընտրութ-յանն աշխատավորների հասարակական կազմակերպություններն ու ընկերությունները պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնեն: Համենայն դեպս այդ հանձնաժողովի մեջ պետք է լինեն մարդիկ, վորոնք հեղինակություն ունենան ընտրողների համար: Այսպիսի քվեարկություն կատարվում է առաջին անգամ և հարկավոր է այն անցկացնել մաքսիմալ չափով կազմակերպված, վորը մեծապես կախված կլինի շրջանային հանձնաժողովի հմուտ ղեկավարությունից, ընտրությունների օրենքը ճշգրիտ կերպով կատարելուց:

ԽՍՀՄ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ ԱՌԱՋԱԴՐԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի պատգամավորության համար թեկնածուներ առաջադրելու իրավունքը չատ լայն է. այն իրա-կանացնում են ինչպես աշխատավորների հասարակական կազմա-կերպություններն ու ընկերություններն, կենտրոնական օրգան-ները, այնպես էլ նրանց հանրապետական, յերկրային, մարզային ու շրջանային օրգանները, ինչպես նաև բանվորների ու ծառա-յողների ընդհանուր ժողովները՝ ձեռնարկություններում, կար-միր-բանակայիններին՝ զորամասերում, այլև գյուղացիների ընդհանուր ժողովները՝ կոլտնտեսություններում, խորհրտնտեսու-թյունների բանվորներինն ու ծառայողներին՝ խորհրտնտեսու-թյուններում (հոդված 57):

Այդ նշանակում է, վոր բանվորները, կոլտնտեսականները,

ծառայողները լիակատար հնարավորություն ունեն իրենց միջից թեկնածուներ առաջադրելու ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի համար: Այդ կանխորոշում է թեկնածությունների անհատական քննար-կումը մասսայական ժողովներում՝ ինչպես քաղաքում, այնպես էլ կոլտնտեսությունում: Դա խոսում է այն մասին, վոր օրենքը ձգտում է ԽՍՀՄ Գերագույն օրգանը սերտ կապերով կապել ժողովրդի լայն մասսաների հետ:

Աշխատավորների այն բոլոր հասարակական կազմակերպու-թյուններն ու ընկերությունները, վորոնք թեկնածու յեն առա-ջադրում Գերագույն խորհրդի պատգամավոր ընտրելու համար, պարտավոր են ընտրություններն սկսելուց 30 օր առաջ նրան գրանցել համապատասխան օկրուգային ընտրական հանձնաժողու-վում և պետք է ներկայացնեն ժողովի արձանագրությունը՝ ժո-ղովի նախագահության անդամների ստորագրությամբ, մատնա-նշելով նրանց տարիքը, բնակության վայրը, կազմակերպությունն անունը, նշելով ժողովի տեղը, ժամանակը և մասնակիցների թի-վը. արձանագրության մեջ պետք է մատնանշված լինեն թեկնա-ծուի ազգանունը, անունն ու հայրանունը, նրա տարիքը, բնա-կավայրը, կուսակցականությունը, զբաղմունքները: Բացի դրա-նից, պետք է արձանագրությանը կցված լինի թեկնածուի հայ-տարարությունն այն մասին, վոր նա համաձայն է քվեարկվել տվյալ ընտրական օկրուգում:

Աշխատավորների յուրաքանչյուր կազմակերպության ու ըն-կերության համար, վորը թեկնածու յե առաջադրել և վերջինս տոմարադրված է օկրուգային ընտրական հանձնաժողովի մոտ, ինչպես և ԽՍՀՄ յուրաքանչյուր քաղաքացու համար իրավունք է ապահովվում անարգել կերպով այդ թեկնածուի ոգտին ագիտա-ցիա անելու ժողովներում, մամուլում և այլ յեղանակներով (հոդվ. հոդվ. 61, 65, 70): Այստեղից յերևում է, թե վորքան մեծ չեն Գերագույն խորհրդի պատգամավորության համար թեկ-նածուներ առաջադրելու ձևականությունները և վորքան մեծ է հոգատարությունն աշխատավորների հասարակական կազմակեր-պությունների ու ընկերությունների իրավունքներն ապահովելու համար:

ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ

Ընտրությունները կատարվելու յեն վոչ աշխատանքային օր, առավոտյան ժամը 6-ից մինչև գիշերվա ժամը 12-ը:

Ընտրութիւնները որը — ամենապատասխանատու որն է՝ Այն ամփոփելու յէ ընտրութիւնների համարմեր ազդեցություն ու կազմակերպական նախապատրաստութեան արդյունքները: Առանձնապէս մեծ է շրջանային ընտրական հանձնաժողովների, նրանց անդամների ու նախագահների վրա դրվող պատասխանատվութիւնը: Քվեարկութեան կարգն սքանչելիորեն շարադրված է «ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրութիւնների Կանոնադրութեան» մեջ: Կարևոր է, վոր կատարելով այդ կարգը, ընտրողների աչքում այն չդարձվի կաշկանդիչ, ավելորդ: Չե՞ վոր սահմանված ամբողջ կարգի միակ նպատակն է—ընտրողներին պաշտպանել ավելորդ կաշկանդումներից, ապահովել նրա քվեարկութեան դադարի լինելը, ընտրողների ամբողջ մասսային հնարավորութիւն տալ քվեարկութեան միջոցով արտահայտելու իր կամքը:

Յուրաքանչյուր ընտրող կարող է քվեարկել միայն անձամբ, ներկայանալով քվեարկութեան համար հատկացված շենքը և ընտրական բյուլետենները փակված ծրարով զցելով քվեատուրի մեջ: Ընտրական բյուլետեններն ու ծրարն ընտրողն ստանում է իր անձնագիրը շրջանային ընտրական հանձնաժողովի քարտուղարին ներկայացնելիս և այն բանից հետո, յերբ քարտուղարը կստուգի, թէ տվյալ քաղաքացին մտցված է այդ ընտրական շրջանի ընտրական ցուցակի մեջ:

Այնուհետև նա դնում է այլ անձերից առանձնացված սենյակը կամ կաբինան, վորը հատկապէս հարմարեցված է ընտրական բյուլետենները լրացնելու համար, վորտեղ ջնջում է իր չցանկացած թեկնածուներին, յուրաքանչյուր բյուլետենի մեջ թողնում է այն թեկնածուի աղգանունը, վորի ոգտին ցանկանում է քվեարկել, բյուլետենները դնում է ծրարի մեջ և փակելով ծրարը՝ այն գցում է քվեատուրի մեջ: Պարզ է, վոր առանձնացված սենյակներ կամ կաբիններ ընտրական շրջանում անհրաժեշտ կլինի ունենալ յերկու-յերեք հատ, վորպէսզի քվեարկողների հերթեր չդուրսանան:

Ընդհանուր առմամբ այս է քվեարկութեան պրոցեսը: Այս առթիւ հարցումներ չափադանց շատ կան, բայց ինձ թիւում է, վոր «ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրութիւնների Կանոնադրութեան» VII գլուխը լրիւ պատասխան է տալիս քվեարկութեան կարգի վերաբերյալ ծագող հարցերին, հարկավոր է միայն ուշադիր կարդալ այդ գլուխը:

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ ՎՈՐՈՇԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրութիւնների Կանոնադրութիւն» ամբողջապէս հաշվի յէ առնված աշխատավորների բայն մասսաների համար. նա ուղղված է այն բանին, վորպէսզի վորքան կարելի յէ աղելի լավ ապահովվի Խորհրդային Միութեան քաղաքացիների ընտրական իրավունքը: 85-րդ հոդվածն ասում է, վոր քվեատուրները բաց անելու և ձայները հաշվելու ժամանակ իրավունք ունեն ներկա դառնել աշխատավորների հասարակական կազմակերպութիւնների ու ընկերութիւնների հատկապէս այդ բանի համար լրագործված ներկայացուցիչները, ինչպէս նաև մամուլի ներկայացուցիչները:

Անվավեր են համարվում վոչ-սահմանված տիպի ու դույնի բյուլետենները, այն բյուլետենները, վորոնք տրված են առանց ծրարի կամ վոչ-սահմանված տիպի ծրարով, այն բյուլետենները, վորոնց մեջ թեկնածուների թիւին ավելի յէ ընտրելիք պատգամավորների թիւից (հոդվ. 90):

Շրջանային ընտրական հանձնաժողովներից ստացվող արձանագրութիւնների հիման վրա ընտրութիւնների ոկրուգային հանձնաժողովները հաշվում են քվեարկութեան արդյունքները:

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի պատգամավորութեան համար առաջադրված այն թեկնածուները, վորոնք ստացել են ձայների բացարձակ մեծամասնութիւն, այսինքն՝ ամբողջ ոկրուգում տրված և իրական ճանաչված բոլոր ձայների կեսից ավելին, համարվում են ընտրված (հոդվ. 104):

Արձանագրութիւնն ստորագրելուց հետո Միութեան Խորհրդի և Ազգութիւնների Խորհրդի ընտրութիւնների ոկրուգային ընտրական հանձնաժողովների նախագահները հրապարակում են ընտրութիւնների արդյունքները և պատգամավոր ընտրված թեկնածուներին վկայական են տալիս նրանց ընտրվելու մասին:

Դրանով վերջանում է ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրութիւնների ամբողջ ցիկլը, ավելի ճիշտ—վերջանում է ընտրութիւնների հասարակական—քաղաքական մասը, վորովհետև Կենտրոնական, հանրապետական ու ոկրուգային ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքը դեռ չի դադարում: Ազգութիւնների Խորհրդի, ինչպէս նաև Միութեան Խորհրդի ընտրութիւնների ոկրուգային հանձնաժողովներն իրենց արձանագրութիւններն ուղարկում են միութենական ու ավտոնոմ հանրապետութիւնների

529858

Աղբուծյունները խորհրդի ընտրությունների հանձնաժողովներին և կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին: Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը դրանցում և Գերագույն խորհրդի ընտրության պատգամավորներին և ընտրությունների վերաբերյալ ամբողջ գործավարությունը հանձնում և Միության խորհրդի և Աղբուծյունները խորհրդի մանդատային հանձնաժողովներին: Մանդատային հանձնաժողովի առաջադրությամբ պալատները վորոշում են կա՛մ ճանաչել լիազորությունները, կա՛մ թե բեկանել առանձին պատգամավորները ընտրությունը:

Ստալինյան Սահմանադրության հիման վրա ընտրական նոր որենքով Միության Գերագույն խորհրդի կատարվելիք ընտրությունները մի նոր ուղենիչ են ՍՍՀՄ ժողովուրդներին պատմական դարգացման և խորհրդային պետական շինարարության պատմության մեջ: Ընտրական սխտեմի գեմոկրատացումն ընդհանուր, հալասար և ուղղակի ընտրական իրավունքի սկզբունքով՝ դադանի քվեարկությամբ—նրա իրազորման հետևանքով կհասցնի մասսաների քաղաքական ակտիվության հետագա ուժեղացմանը, աշխատավորների նոր շերտերի ներդրումանը պետության կառավարման մեջ: Պրոլետարիատի գլխատուրան կլինի բանվոր դասակարգի կողմից հասարակության պետական ղեկավարման ավելի ճեռն, հետևապես և ավելի հզոր սխտեմ:

Ընտրական նոր որենքն իր մեջ մարմնավորում և հետևողական և մինչև վերջը կայուն խորհրդային սոցիալիստական դեմոկրատիզմը. այն վկայում և խորհրդային պետության ու խորհրդային ժողովրդի անխորտակելի ուժի մասին, ժողովուրդը, վորն անսահմանորեն նվիրված և Լենինի—Ստալինի կուսակցության գործին, կոմունիզմի համար մղվող պայքարի գործին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ընտրողների ցուցակների մասին	62
Միության խորհրդի և Ազգությունների խորհրդի ընտրությունների ընտրական ոկրագների մասին	7
Ընտրական շրջանների մասին	8
Ընտրական հանձնաժողովների մասին	11
ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի պատգամավորության համար քեկնածուներ առաջադրելու կարգի մասին	12
Քվեարկության կարգի մասին	14
Ընտրությունների արդյունքները վորոշելու մասին	15
Ընտրությունների արդյունքները վորոշելու մասին	17

ՈՒՂՂՈՒՄ

կշ	սող	սպված է	պեսք է լինի
10	18 վ.	բրենց (ՌԽՖՍՀ-ից)	(ՌԽՖՍՀ-ից)

Թարգմ. Հ. Գրիգորյան, տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Սրբազրիչ Ս. Ելչուշյան, Կոնտրոլ սրբազրիչ Յե. Տ. Միմասյան

Գլավլիտի լիազոր ի—4922, Հրատ. № 505, Պատվեր № 192, Տիրաժ 30.000
Հանձնված է արտադրության 25/IX 1937 թ.

Ստորագրված է տպագրության 14/X 1937 թ.

Գինը 20 կ.

Հայկուսհրատի տպարան, Յերեան, Ալավերդյան № 71

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0194311

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ.

519

052212

М. И. КАЛИНИН
ПОЛОЖЕНИЕ О ВЫБОРАХ
В ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ СОЮЗА ССР И ЗАДАЧИ
СОВЕТОВ

Армпартиздат, Ереван, 1937 г.